

**CONCEPTS AND CHARACTERISTICS
OF HUMAN POTENTIAL IN THE CONTEXT
OF RETAIL DIGITALIZATION**

**ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ
ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ
В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ**

До основних засобів розвитку людського капіталу відносять підвищення людського потенціалу через інвестиції в освіту [1, с. 11–15]. Метою дослідження є формування поняття людського потенціалу, опис його характеристик в контексті цифровізації роздрібної торгівлі та визначення цілей для наступних досліджень.

Роздрібна торгівля нарощує темпи цифровізації. Спричинено це збільшенням конкурентоспроможності шляхом впровадження інформаційних технологій, а також викликами завданими пандемією коронавірусу [2, с. 83–87]. Розвиток та цифровізація роздрібної торгівлі неможливі без належної уваги до людського потенціалу.

На думку О.В. Стефанишин, «людський потенціал зображує минуле, тобто є сукупністю властивостей, нагромаджених людською економічною системою у процесі її становлення, та зумовлює її можливості щодо функціонування та розвитку» [3].

Дослідження та фінансування людського потенціалу займає особливе місце серед напрямів модернізації економіки у напрямку формування інтелектуальної, сталої та інклюзивної системи України [4, с. 2–6]. Про важливість розвитку людського потенціалу для стійкого розвитку вітчизняної економіки свідчать й інші наукові дослідження [5, с. 23–28].

Проблема людського потенціалу у роздрібній торгівлі не є новою. Існують чимало досліджень, які присвячені саме вказаній галузі. Наприклад, Корнілова О.В. описав особливості людського фактора в антикризовому управлінні підприємства роздрібною торгівлі [6]. Томчук О. В. сфокусувалася на дослідженні проблем людського потенціалу у Вінницькій області з врахуванням різних галузей економіки, в тому числі оптової та роздрібною торгівлі [7, с. 75–78].

Яковенко Р.В. зауважив на важливості посиленого державного втручання у галузь торгівлі, зокрема щодо створення однакових «правил гри» для всіх учасників ринкових відносин із метою ефективнішого впливу ринку на відтворення людського потенціалу [8, с. 7–18].

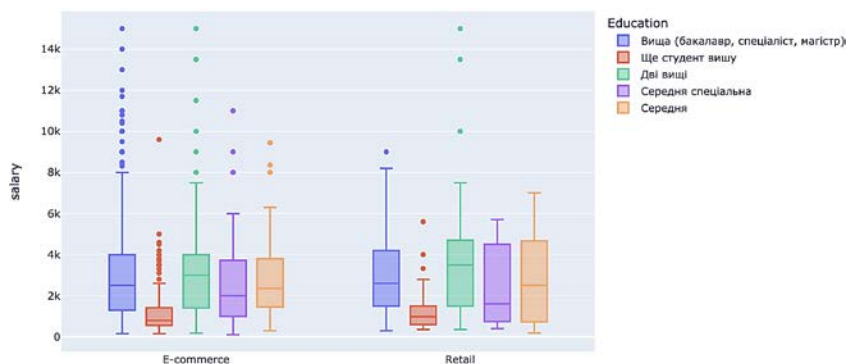
Близнюк В.В. у своєму дослідженні особливості формування та модернізації людського потенціалу описує роздрібну торгівлю, як не інноваційну сферу зайнятості. Автор статті описує торгівлю без врахування трансформаційних процесів галузі, що свідчить про важливість переосмислення даної теми [9, с. 106–110].

Кухтин О.Б. акцентує на необхідності забезпечення конкурентоздатності на ринку праці за допомогою постійного підвищення кваліфікації та отримання нових навичок протягом усього трудового періоду, що спричинено впровадженням цифрових та інформаційних технологій [10, с. 97–100].

Можна підсумувати, що людський потенціал – це характеристика людського капіталу, яка охоплює інтелектуальні, соціальні та культурні якості людини, які рухають людину до творчої та інноваційної праці.

Для дослідження характеристик людського потенціалу інформаційною базою слугує опитування ІТ-фахівців платформою DOU в грудні 2019 року [11]. Серед 14 тис. респондентів, 4,4% та 22,9% ІТ-фахівців вказали, що працюють на проектах/компаніях пов'язаних з роздрібною торгівлею та електронною комерцією відповідно. Понад 80% вказаних працівників мають вищу освіту та близько 1% мають наукові ступені.

Середня зарплата у доларах США за місяць (*ставка після сплати податків*) становить 2820 \$. Важливо додати, що рівень зарплат має багато викидів та відрізняється для різних рівнів освіти фахівця (рис. 1). Також на цей показник можуть впливати й інші характеристики працівника (*досвід, знання мов та інше*) та компанії-роботодавця (*ринок, кількість працівників та інше*).

**Рис. 1. Зарплата у доларах США для ІТ-фахівців.
Згруповано по напрямках та освіті**

Вивчення цифровізації роздрібної торгівлі, використання інформаційних технологій не можливе без комплексного дослідження людського капіталу та потенціалу. Майбутні дослідження варто сфокусувати на дослідженні рівня освіти по регіонах, міграції людського капіталу в середині країни та поза її межами, а також врахувати конкуренцію та взаємодію ІТ-аутсорсингу з галузями, які прагнуть цифровізації. Важливим напрямом цих досліджень повинні бути антикризові підходи, щоб побороти наслідки російсько-української війни.

Література:

1. Ghrishnova O., Dmytruk S. (2015) Ljudsjkyj kapital v umovakh kryzy: ocinka i poshuk mozhlyvostej zberezhennja [Human capital in a crisis: assessing and finding the opportunities of preservation]. *Visnyk Kyjivskogho nacionaljnogho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serija «Economika»* [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics series], pp. 11–15.

2. Kosovan, O.V. (2022). Coronavirus impact on top retail e-commerce website traffic in ukraine. In *Economy digitalization in a pandemic conditions: processes, strategies, technologies*. Publishing House “Baltija Publishing”. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-194-7-15>
3. Стефанишин О.В. Людський потенціал ринкової економіки України. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2006. Вип.16.1. С. 276–284. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/chem_biol/nvnltu/16_1/276_Stefanyszyn_16_1.pdf.
4. Стефанишин О.В., Лисяк Л.В., Качула С.В. Пріоритетні напрями фінансування людського потенціалу у процесі модернізації економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8187>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.9.7 (дата звернення: 31.10.2022).
5. Цимбал Л. І. Людський потенціал як основа розвитку економіки знань. *Журнал “Проблеми і перспективи економіки та управління”*. 2016. Вип. № 4(8). С. 23–29. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/97535>.
6. Корнілова О.В. Людський фактор антикризового управління та його особливості в підприємствах роздрібної торгівлі. *Журнал “Ефективна економіка”*. 2010. Вип. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=425#>.
7. Tomchuk, O.V. (2020). Lyuds'kyu potensial u systemi sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehionu: problemy i perspektyvy Vinnyts'koyi oblasti [Human potential in the system of social and economic development: problems and prospects of Vinnytsia region]. *Rehional'na ekonomika*, vol. 97 (3), pp. 71–80. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-8>. [in Ukrainian].
8. Яковенко Р.В. Ринок та ринкове середовище відтворення демографічного аспекту людського потенціалу. *Галицький економічний вісник*, 2020. Том 62. № 1. С. 7–20.
9. Близнюк В.В. Людський потенціал: особливості формування для модернізації. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 4. С. 106–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2011_4_12.
10. Кухтин О.Б. Інтелектуальний складник людського потенціалу як основа функціонування суспільства в умовах цифрових трансформацій. *Журнал “Інтелект XXI”*. 2019. Вип. № 4. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_4/19.pdf.
11. Дані опитування ІТ-фахівців платформою DOU – грудень, 2019 рік. URL: <https://github.com/devua/csv/tree/master/salaries>.